

קבלת אישור מארה"ב למבצע ברפיח

תקדים הרסני

21.03.2024 | written by פרופ' קובי מיכאל

ראש הממשלה בנימין נתניהו החליט בימים האחרונים, לפי דיווחי התקשורת, לשגר משלחת ישראלית לווינגטון לאחר ששוחח עם נשיא ארה"ב ג'ו ביידן, וזו תציג את תוכניות הפעולה של צה"ל ברפיח בפני בכירי הממשל האמריקני.

עמדתו הביקורתית של הממשל האמריקני כלפי הפעולה הישראלית המתוכננת ברפיח באה לידי ביטוי בשורת התבטאויות של בכירים אמריקנים. דובר המועצה לביטחון לאומי בבית הלבן, ג'ון קירבי, אמר כבר בראשית פברואר כי "על ישראל מוטלת האחריות לספק הגנה לפלסטינים החפים מפשע במהלך כל פעילות ברפיח", וכי ארה"ב "איננה מעוניינת לראות אף אדם מפונה מביתו ברצועה" (12.2.2024). הנשיא ביידן אמר מצידו בריאיון לרשת (MSNBC) (10.3.2024) כי פעולה צבאית ישראלית ברפיח היא קו אדום מבחינתו.

לאחר ששוחח עם נתניהו (18.3.2024) אמר ביידן כי ביקש מראש הממשלה לשלוח צוות לווינגטון לצורך דיונים על הדרכים שבהן ניתן לתקוף את חמאס ללא צורך במבצע קרקעי רחב היקף ברפיח. שיגור המשלחת הישראלית לווינגטון, אם אכן יצא לפועל, הוא אירוע חסר תקדים ביחסי ישראל וארצות הברית. נודעות לו משמעויות מרחיקות לכת הרבה יותר מהדיון הקונקרטי עם הממשל האמריקני באשר לפעילות צה"ל ברפיח.

זהו אירוע בעייתי מכמה טעמים: ראשית, משמעותו היא שישראל מכפיפה בפועל, וגם באופן רשמי ומהותי את חופש הפעולה המבצעי שלה ואת מימוש מטרות המלחמה לידי הממשל האמריקני, המונע מאינטרסים אמריקניים, כולל אינטרסים הנגזרים מהבחירות הקרבות לנשיאות. למותר לציין כי לא כל האינטרסים האמריקניים חופפים את אלה הישראליים, וחלקם אף סותרים אותם באופן מוחלט. שנית, מהלך זה מייצר תקדים בין המדינות בכל הקשור לפעולות או למבצעים עתידיים ברצועת עזה, בלבנון או בזירות אחרות.

לבסוף, יש בפומביות המהלך כדי להציג את ממשלת ישראל בחולשתה, וייתכן שזו אף הייתה הכוונה האמריקנית. הפומביות הזו גם משדרת לחמאס ובעיקר להנהגתו ברצועת עזה מסר מעודד שגורם לארגון להקשיח את עמדותיו במשא ומתן בסוגיית החטופים. מסר דומה משדר המהלך כלפי האוכלוסייה העזתית, כאילו חמאס נותר החלופה ל"יום שאחרי" ברצועת עזה. ראוי וניתן היה לנהל את המהלך בחשאיות ובדיסקרטיות בערוצי התיאום ושיתוף הפעולה המקצועיים בין הצדדים.

אירוע זה הוא תוצאה של לחץ אמריקני ובינלאומי שבו נתונה ישראל, המגיע עד כדי האפשרות

שהממשל האמריקני יטיל וטו על מהלכיה העתידיים של מדינת ישראל ברצועת עזה ² וטו שמשמעותו, הלכה למעשה, היא שלילת חופש הפעולה הישראלי. אם ממשלה ישראלית נבחרת אינה יכולה לממש מדיניות מסוימת או מטרות אסטרטגיות במציאות של איום חמור, הרי שזהו מצב המסכן מאוד את יכולתה של ישראל להתמודד עם מנעד האיומים שאליו נחשפה בעקבות המלחמה.

המהלך האמריקני מתרחש בתנאים של יחסים מיוחדים בין המדינות, ולא במסגרת ברית הגנה ממוסדת. ראוי לשאול עד היכן היו הדברים מגיעים אילו הייתה ישראל נתונה בברית הגנה רשמית עם ארצות הברית ² אפשרות שעמדה על הפרק שבועות ספורים לפני אירועי שמחת תורה. ואומנם, במאמר קודם, שנכתב כשבוע לפני 7.10 ובו התייחסנו לאפשרות של ברית הגנה עם ארצות הברית, הזהרנו מפני "חיבוק הדוב" שעלול להכפיף את האינטרסים של מדינת ישראל לאלה של ארצות הברית, כאשר הצרכים האמריקניים יהיו עדיפים לעולם על פני האינטרסים הישראליים. במאמר זה הובא מגוון שיקולים נוספים שבגינם יש להתנגד לברית הגנה שכזו.

מאורעות 7.10 הם אירוע מכונן שייצר בתודעה הלאומית הקולקטיבית של העם היהודי. באופן פרדוקסלי וציני, דווקא בתנאים חריפים וחמורים כאלה הופכת ישראל מקורבן לתוקפן, זכות ההגנה העצמית שלה מרוקנת מתוכן, והנרטיב השקרי של חמאס מחלחל גם לתודעת ראשי הממשל האמריקני באופן השוחק את תמיכתם בישראל ומעצים את המגבלות המושתות עליה. אישורו של ראש הממשלה לשלוח משלחת לווינגטון מקבע את הבעייתיות הזאת, ומרוקן את זכות ההגנה העצמית של ישראל מתוכנה וממשמעותה.

אכן, מדינת ישראל חייבת לעשות כל מאמץ לשימור היחסים המיוחדים עם ארה"ב. יחסים אלו הם נדבך יסוד בתפיסת הביטחון הלאומי של ישראל, ותמיכת ארה"ב במישור הצבאי והמדיני ² ובצוק העיתים, גם במישור הכלכלי ² היא בגדר הכרח. חשוב גם לשמור על כבודה של ארה"ב ועל כבוד נשיאה, ולהקפיד לנהל את המחלוקות בצנעה ולא באופן פומבי ומתריס. אלא שנדמה שבכל יום נחצה קו אדום חדש בגישת הממשל האמריקני כלפי ישראל.

הנשיא ביידן מאמץ את הנרטיב של חמאס לגבי מספר הנפגעים האזרחיים ומהדהד את הדיווחים של "משרד הבריאות הפלסטיני בעזה" ² שאינו אלא זרוע של חמאס ² הגם שברי כי לארה"ב ישנה הערכה אובייקטיבית של מספר הנפגעים האזרחיים בעזה. בניתוח שערכו כותבי המאמר נמצא שהיחס בין מספר המחבלים שנהרגו במלחמה ובין מספר הנפגעים האזרחיים ² כלומר, הנזק האגבי ² נמוך באופן משמעותי בהשוואה למלחמות במרחבים אורבניים שניהלו ארצות הברית ובנות בריתה בעשרות השנים האחרונות. ממצאים דומים הוצגו בניתוחיהם של אנליסטים אחרים. למרות כל זאת, הנשיא ביידן משתמש במספרים השקריים של חמאס, ומאיים על ישראל באופן פומבי כי לא יאפשר לה "להמשיך להרוג אזרחים חפים מפשע" ² כאילו זו מטרת המלחמה, או כאילו זוהי דרכה של ישראל.

מלבד זאת נשמע הנשיא ביידן כשהוא משוחח עם עיתונאי ² בנוכחות מיקרופון פתוח, שלא

בידיעתו [?] ומשמיע הערה ארסית כלפי ראש הממשלה באומרו שהוא מתכוון לנהל איתנו שיחה ליישור ההדורים. בדרך דומה צעדו סגנית הנשיא קמלה האריס, שהבחינה בין העם בישראל לבין ממשלתו הנבחרת; וגם מנהיג הרוב הדמוקרטי בסנאט, צ'אק שומר, שבנאום בסנאט אמר שנתניהו איבד את דרכו וכי מדינת ישראל צריכה ללכת לבחירות.

אמירות אלו ואחרות הן ביטוי להתערבות גסה ובוטה של הממשל האמריקני בפוליטיקה הישראלית. ארה"ב כבר "בחשה" בעבר בפוליטיקה הישראלית יותר מפעם אחת, אך כעת הדברים נעשים באופן חריג, פומבי ובוטה במיוחד. ההתנהלות האמריקנית מציגה את ישראל כאילו הייתה "רפובליקת בנות", כהגדרתו של ראש הממשלה נתניהו, מחלישה אותה מול חמאס, ומפיחה רוח בעצמות חמאס ותומכיו בציבור הפלסטיני. התנהלות זו גם מעודדת את ארגון הטרור בעזה להקשיח את עמדותיו ולפעול לשיקום יכולותיו השלטוניות והצבאיות, וכן לאחיזה איתנה בשארית היכולות הללו במרחב רפיח.

במקום לשגר משלחת ישראלית לווינגטון, כל שכן באופן פומבי שכזה, נכון היה למצוא דרך שבה יוצגו הדברים בפני האמריקנים באופן דיסקרטי בישראל. מפקד פיקוד המרכז האמריקני כבר ביקר בישראל כמה פעמים מאז פרוץ המלחמה, ונציגיו שוהים פה דרך קבע. כך לפחות ניתן היה לחסוך את תוצרי הלוואי הבעייתיים של המצב הזה. שיגור המשלחת הישראלית לווינגטון הוא בחזקת ריצה עיוורת לחיקו של הדוב האמריקני. בל נופתע אם גם יישמע קול רעש גדול כשחיבוק הדוב יסתיים בהתפצחות עצמות.